

Marc Cosyns -
FOS

HVW - HVR
Uitz.: 05.07.10
Opn.: 01.07.10
Real.: KVD/FS
Marc Cosyns / FOS
Beginwijs

--

Goedenavond luisteraar en welkom in HVW. Vandaag hebben we het met David Berg, federaal verantwoordelijke, over FOS, de Federatie Open Scouting. Straks meer daarover, maar we starten met het levenseinde. KVD had daarover een gesprek met Marc Cosyns.

In de periode nadien hebben we nog voorgesteld om nog terug naar huis te komen, om bij iemand van ons te komen inwonen of om te gaan naar een ander rustoord met meer verzorging – als dat al bestaat. Maar neen, ze zei gewoon: 'Ik wil dat allemaal niet meer, ik wil dat echt allemaal niet meer, voor mij is het genoeg geweest.' Dat was eigenlijk de enige reden, ja. 'Ik ben 93 jaar. Wat wil je? Als mensen 100 of 110 worden en ze voelen zich nog goed, ja. Dat hangt van persoon tot persoon af, natuurlijk. Maar mijn bolleken wol is opgebruikt, mijn breiwerk is af, mijn borduurwerk ook. Ik kan niet meer. Wat men ook voorstelt, ik wil sterven nu ik het nog zelf kan vragen.'

Marc Cosyns met een fragment uit "Amelie Van Esbeen, de 93-jarige die nú wou sterven". Vorig jaar in april ging Amelie Van Esbeen in hongerstaking om euthanasie te krijgen. Een herhaald en doordacht verzoek dat werd afgewezen omdat ze niet terminaal ziek was en zo buiten de Belgische wetgeving viel. Daarop ging zij in hongerstaking en volgde er heel wat media-aandacht. Maar er kwam toch geen oplossing. Na een bemiddeling van Marc Cosyns staakte ze haar hongerstaking en deed een nieuwe aanvraag tot euthanasie. Op 1 april 2009 meldde haar kleinzoon aan Marc Cosyns dat zijn grootmoeder in alle rust en overtuiging gestorven was.

Nu, een jaar later is er "Amelie Van Esbeen, de 93-jarige die nú wou sterven". Met vooral de vraag naar transparante richtlijnen voor stervensbegeleiding en meer informatie. Een boekje met uiteenlopende herinneringen, reacties en bedenkingen, maar ook steeds met de uitdrukkelijke en herhaalde wens van Amelie om te mogen sterven. Ook al was zij niet terminaal ziek.

Het niet meer aankunnen was voor haar eigenlijk niet echt een terminale kankerziekte, zoals we dat meestal kennen, maar het feit dat zij het gevoel had dat zij opgeleefd was. Zoals ze zelf schrijft: 'Mijn bolleken wol is op. Ik kan niet meer. Al wat er nu nog komt, is eigenlijk te veel.' Zij had dus een euthanasietoepassing gevraagd, waarvan zij dacht dat zij die ook ging krijgen. Omdat de dokter had gezegd: 'Het komt wel allemaal in orde.' Maar dat blijkbaar-allemaal-in-orde-komen kwam er niet. En zo heeft zij heel assertief gezegd: 'Dan zal ik zelf niet meer eten.' Dat gaf voor de familie nogal een probleem vanwege het feit: hoe kun je nu je grootmoeder zien sterven, terwijl zij niet meer eet? Waarom wordt er eigenlijk niet ingegaan op haar wens voor euthanasietoepassing? Toen is de kleinzoon zelf naar de media gestapt via iemand die hij kende van de Gazet van Antwerpen. En dan is de bal aan het rollen gegaan. Dat artikel in de GvA heeft nogal wat losgemaakt bij de mensen: waarom kan dat niet? Waarom krijgt emand die op haar leeftijd het gevoel heeft dat het allemaal genoeg geweest is, dat ze niet meer kan, eigenlijk niet de euthanasie die zij zelf wenst? Dat is bijna in een explosie in de media terechtgekomen. Vooral via

de televisie is haar beeld zowat de hele wereld rond geweest.

Is het dan uiteindelijk in orde gekomen voor haar, volgens haar eigen uitdrukkelijke wens?

Als je dat zo kunt zeggen, hé. In orde komen... Het heeft een hele tijd geduurd met allerlei complicaties, maar uiteindelijk heeft zij toch haar euthanasiewens gekregen. Omdat er ten slotte een andere dokter de verantwoordelijkheid heeft genomen om daarop in te gaan, in het kader van de wetgeving.

Op een bepaald ogenblik schrijft u zelf, op pagina 91 dan: 'Sterven is een individueel, maar ook een maatschappelijk gebeuren.' Dat is het nog altijd, denk ik, hé?

Wat ik eigenlijk bedoel... Het individuele is logisch, namelijk dat de mens de autonomie heeft om voor zichzelf te kunnen beslissen wanneer het voor hem of haar voldoende is en de vraag kan stellen om te sterven. Heel specifiek, los van terminale kanker, een problematiek voor mensen die op een bepaalde leeftijd het gevoel hebben dat het voor hen genoeg geweest is. Niet alleen genoeg, maar ook goed geweest is in het leven dat ze gehad hebben, en als zij ervaren van: in de toekomst, wat er nu nog allemaal aan komt, dat stukje, dat wil ik echt niet meer. Dat stukje is wat zij dan zelf noemen 'aftakelen'. Dus dat is zeer individueel. Anderzijds sta je natuurlijk ook als individu in een maatschappij. En een maatschappij, dat kan zijn jouw heel kleine familie, voor sommigen. Maar dat kan ook de grotere maatschappij zijn. Daarvan denk ik dat het toch wel altijd belangrijk is dat je die relatie ook bekijkt. En dat je toch probeert om mensen die met die vraag zitten rond sterven, in samenspraak te brengen met degenen die rond die patiënt aanwezig zijn. Dat is dan bijvoorbeeld de familie, maar dat kan ook een ruimer kader zijn, zoals een woonzorgcentrum. Dan is er een beetje de vraag: wie moet je daar ook allemaal bij betrekken? Want sommige mensen zeggen dan ook: 'Oké, het is toch mijn beslissing, waarom moeten die andere mensen daarover oordelen?' Dan probeer ik te zeggen: 'Dat is geen oordeel dat die andere mensen daarover geven, maar wij willen hun ook wel de mogelijkheid geven om mee te helpen te rouwen vanwege dat afscheid dat daar aanwezig is. Anderzijds willen wij hun ook de kans geven om met jou nog enkele dingen te bespreken die misschien toch wel belangrijk zijn, hé. En waar jij op dit moment bijvoorbeeld niet aan denkt.' Vandaar dat dat volgens mij altijd een samengaan is van enerzijds die autonomie, die zelfstandigheid, maar anderzijds toch, ik noem het 'de kleine of grote wereld rond de patiënt' waarmee ik toch voor een stukje ook rekening wil houden. En hun dat ook vragen eigenlijk.

Nu, hier is er toch wel een uitdrukkelijke wens van iemand die zegt: 'Mijn bolletje wol is op.' En zij formuleert het nog poëtisch ook, hé. Maar ze drukt toch wel heel duidelijk uit dat ze wil sterven.

Mijn ervaring is een beetje dat, als de vraag heel specifiek vanuit de patiënt komt, los van een terminale ziekte, de meeste artsen en zorgverleners het daar eigenlijk een beetje moeilijk mee hebben. Omdat men moeilijk kan inschatten wat het betekent om op die leeftijd eigenlijk nog te leven en wat mensen bedoelen met 'het is genoeg geweest'. Je hoort meestal: 'Ja, jij ziet er toch nog altijd zo goed uit.' En: 'Jij zult 100 jaar worden.' En dergelijke dingen meer. Dat is ook hetgeen de patiënten eigenlijk beogen. Zij willen ook afscheid nemen terwijl ze nog goed zijn. Zij willen niet wachten tot zij helemaal afgetakeld zijn. Ze zegt het ook ergens in het boekje: 'Moet ik eigenlijk wachten tot iedereen vindt van: 'Goh, maar nu zie je er zo slecht uit, en uit medelijden mij dan laat sterven.' Nee, zo ver wil ik het niet laten komen. Ik wil in schoonheid eindigen. Ik wil nog de dag voordien naar de kapper gaan.' En dat is heel bizar. Als je daarmee de eerste keer in contact komt, begrijp je dat niet, hé. Dat mensen in nog zo'n 'goede' (tussen aanhalingstekens) situatie eigenlijk dat afscheid willen nemen. Maar als je dan verder daarop ingaat, voel je wel dat hun lichaam gewoon op is, hé. En dat zij niet willen wachten tot het helemaal afgelopen is, tot zij zich niet meer zelf kunnen schoonmaken. Of – wat bij veel mensen ook heel vaak speelt – dat zij mentaal zouden aftakelen en eigenlijk dan ook die vraag niet meer zouden kunnen stellen.

Precies, daar... Amelie Van Esbeen was nog heel lucide, was ook zeer gedecideerd, hé. Kun je daaruit niet afleiden dat het inderdaad voor haar de uitdrukkelijke wens is die gerespecteerd moet worden?

Ja, ik denk dat dat het gemakkelijker maakt. Vanwege het feit dat zij het heel expliciet, duidelijk kon zeggen, weloverwogen. En dat je het gevoel had dat zij daar ook al heel lange tijd mee bezig was. Dus geen opflakking in iets omdat er iets slecht gaat, hé. Het is eigenlijk voor een stuk een logisch gevolg van de manier waarop zij geleefd heeft. Dat heb ik ook met het boekje willen laten zien. Want er wordt nogal vaak gezegd: 'Dat is een mevrouw die nu zomaar een beetje denkt dat ze wil sterven en daarmee in de media wil komen omdat ze denkt dat ze daarmee belangrijk is.' Ik denk dat je, door haar levensverhaal te schetsen en ook door het verhaal te laten vertellen met de familie, ziet dat het eigenlijk een consequente houding was die daartoe geleid heeft. Dat is

volgens mij heel belangrijk.

Aan het einde van het boekje doe je een oproep aan nabestaanden, aan zorgverstrekkers, maar ook aan politici. Je zou de vraag kunnen stellen: wat kun je momenteel nog verwachten i.v.m. een eventuele aanpassing van de toch bestaande euthanasiewetgeving? Want daar schort blijkbaar toch nog wel wat aan.

Ik denk dat mensen moeten weten dat alle mogelijke manieren van sterven in ons land nu mogelijk zijn. Dat dat heel belangrijk is. Als je de kleinzoon toen hoorde, die zei ook: 'Ja, eigenlijk wisten wij van niets.' Hij zegt ook: 'Ik heb er ook maar weinig inspanning voor gedaan om het te weten te komen.' Maar je verwacht daarvan dat het doorgegeven wordt aan mensen. En dat kan, denk ik, via scholen, via verenigingen, en dergelijke meer. Omdat het toch iets is wat tot het leven behoort, dat sterven. Dus is het heel belangrijk dat men weet dat het mogelijk is. Natuurlijk, aan de manier waarop het mogelijk is, moet nog veel veranderd worden. Dat is mijn oproep natuurlijk, dat we met drie verschillende wetgevingen zitten die verschillende definities hanteren en ook verschillende criteria aanvragen, waardoor het voor zowel patiënt, familie als zorgverlener heel ingewikkeld wordt. En als er iets moet veranderen aan de wet, denk ik dat die ingewikkeldheid vermeden moet worden. Een wettelijk pakket, als ik het zo mag zeggen, dat voor mij een richtlijn moet zijn, geen juridische wetgeving, maar eerder een richtlijn rond die hele stervensbegeleiding.

'De huidige euthanasiewetgeving bijsturen met een heldere richtlijn voor meer transparantie voor iedereen.' De slotbedenking van Marc Cosyns naar aanleiding van zijn boekje "Amelie Van Esbeen". Een terugblik één jaar later. Het boekje is uitgegeven bij UGA Publishers en u vindt het in de goede boekhandel. Zo meteen FS, maar eerst muziek. Dat doen we met J.J. Cale.